گنجینهٔ دستنویسهای پهلوی
و
پژوهشهای ایرانی
۲۸

دستنویس ت ۳

نیرنگ‌ها، آفرین‌ها
دعاها

به کوشش
دکتر ماهیار نوابی   دکتر کیخسرو جاماسپ آسا
و با همکاری فنی
دکتر محمود طاووسی

از انتشارات
مؤسسهٔ آسیائی، دانشگاه پهلوی شیراز

ازاین کتاب یکهزار نسخه ، یکصدنسخه روی کاغذشفاف رنگی و نهصدنسخه روی کاغذسفید
درچاپخانهٔ دانشگاه پهلوی بچاپ رسیده ۲۵۳۵ شاهنشاهی

سرآغاز

اشارات دانشمندان و فیلسوفانی چون ابوریحان بیرونی و محمد زکریای رازی و شهاب الدین سهروردی به حکمت خسروانی و فلسفهٔ ایرانی، تذکر پلینیوس رومی دربارهٔ استفاده هرمیپوس یونانی از کتابهای زرتشتی، مطالبی که در کتابهای قابل استنادی چون مروج الذهب، مجمل التواریخ و القصص نامه های پیغمبران بنی اسرائیل و احادیث اسلامی آمده است، وجود مراکز مهم علمی در نصیبین و رها و تیسفون و جندی شاپور، ترجمه های باز ماندهٔ عربی از زبان پهلوی، پیدایش دانشمندان و فیلسوفان و اندیشه مندان بلند پایه ای در دوران طلائی اسلامی یعنی دوران خلافت عباسیان، از این سرزمین، که شمار آنها از دانشمندان هر یک از کشورهای اسلامی دیگر و بلکه از همهٔ آنها روی هم بیشتر است.

وجود سنگ‌نبشته‌های پارسی باستان و پارسی میانه و پارتی ، نامهٔ مینوی اوستا ، آثار بازماندهٔ
مانویان به زبانهای پارسیک و پهلوانیک و سغدی و ترکی و چینی و قبطی و کتابهای پهلوی (= پارسیک
چندی که تاکنون بجای مانده‌اند ، همه دلالت بر وجود فرهنگ و تمدنی بزرگ و درخشان ، از دیر باز ،
در سرزمین ایران بزرگ میکند که بر پایه های فلسفه ایرانی استوار بوده است .

علت هرچه باشد ، سیاسی یا اقتصادی و یا اجتماعی یا تغییر خط و یا همهٔ آنها باهم ، قدر مسلم این است
که بسیاری از آثار مدوّن دوران ساسانی و آغاز دوران اسلامی ایران از میان رفته است ، و عدّه‌ای
که از دستبرد زمانه رهائی یافته اند در موزه ها و کتابخانه های مهم اروپا و بیشتر در هندوستان و در کتابخانه های
پارسیان نگاهداری میشود . اینها میتوانند روشنگر زوایای ناشناختهٔ تاریخ و فرهنگ کهن ما
باشند . و از این رو نگاهداری و چاپ و انتشار آنها و تشویق دانشمندان به مقابله و تصحیح و ترجمهٔ این گنجینه ها
که ما را به شناخت بیشتر زبان فارسی و غنای آن در بیان مفاهیم یاری میکند ، بر ما واجب است .

و باز از این رو بود که هنگامی که دوست دانشمند وارجمندم استاد دکتر ماهیار نوّابی رئیس مؤسسهٔ آسیائی

دانشگاه پهلوی پیشنهاد کرد که برای بزرگداشت پنجاه سال شاهنشاهی خجسته دودمان پهلوی شادی روان بنیان گذار آن پنجاه نسخه خطی پهلوی را از سوی مؤسسه آسیائی دانشگاه پهلوی چاپ و منتشر کنیم. این پیشنهاد را از دل و جان پذیرفتیم.

این پنجاه جلد کتاب پهلوی و کتاب بارگاه رضا هدیه‌هائی است که در این آئین ملی برگزاری جشن پنجاهمین سال شاهنشاهی پهلوی با فروتنی به پیشگاه شاهنشاه آریامهر ریاست عالیه دانشگاه پهلوی و علیاحضرت شهبانو فرح ریاست عالیه مؤسسه آسیائی دانشگاه پهلوی تقدیم میشود.

فرهنگ مهر ـ
رئیس دانشگاه پهلوی

دیباچه

مؤسسه آسیائی وابسته به دانشگاه پهلوی افتخار دارد که بزرگداشت
پنجاهمین سال شاهنشاهی دودمان پهلوی را، مجموعه‌ای، در پنجاه جلد، از دستنویسهای
پهلوی و اوستائی و پژوهشهای ایرانی چاپ کند و به دوستداران فرهنگ و
ادب ایران تقدیم دارد.

در تابستان سال دو هزار و پانصد و سی و سه شاهنشاهی، در گروهی سخن از خدمات
برجسته رضاشاه بزرگ بدین سرزمین و روز تاجگذاری وی (چهارم اردیبهشت ماه
۱۳۰۵ هجری خورشیدی) میرفت، در آن هنگام اندیشه چاپ مجموعه‌ای از متن‌های
پهلوی بیاد بود پنجاهمین سال شاهنشاهی پهلوی را از خاطرم گذشت و سپس این اندیشه را
با رئیس دانشمند دانشگاه پهلوی جناب آقای دکتر فرهنگ مهر، که از شیفتگان
فرهنگ ایرانند و از یاری شناساندن این فرهنگ کهن هیچگاه دریغ نکرده و
نمی‌کنند، در میان گذاشتم تا اگر در این اندیشه با من همداستان باشند مراتب را

به شرف عرض شهبانوی فرهنگ پرور ایران، ریاست عالیه مؤسسه آسیائی برسانند

مگر اجازه فرمایند تا مؤسسه آسیائی بدین کار شایسته دست یازد.

جناب آقای دکتر فرهنگ مهر با پیشانی گشاده و آغوش باز از این اندیشه استقبال

کردند و مراتب را به شرف عرض شهبانوی ایران رساندند و دیری نگذشت که فرمان

علیاحضرت شهبانو بدین کار نیک شرف صدور یافت و به مؤسسه آسیائی ابلاغ شد.

شورای استادان مؤسسه آسیائی، با الهام از نام خاندانی، که جشن بزرگداشت

شاهنشاهی آن را، مردم ایران امسال برگزار میکنند، چاپ کردن کتاب یا

دستنویسهای پهلوی را در درجه اول اهمیت قرار داد. کشوری که در آن بیش از هر کشور دیگر میتوان

به دستنویسهای پهلوی و اوستائی دست یافت کشور هندوستان است. هر چند بدبختانه

هوای گرم و نمناک آنجا با کتاب سازگار نیست و کاغذ را زود شکننده و تباه میسازد و می پوساند.

در فهرستی که جمشید کاووس جی کاتراک به نام «گنجینه های شرقی» (ORIENTAL

TREASURES) گرد آورده و به سال یکهزار و نهصد و پنجاه و یک میلادی (دو هزار و پانصد شاهنشاهی

به چاپ رسانده است، از بیش از یکهزار دستنویس ایرانی و هندی نام برده که اکنون برخی
از آنها از میان رفته است، و این، نه تنها بواسطهٔ آب و هوای هندوستان بوده بلکه بی توجهی
و نادانی هم در نابودی آنها بهره‌ای بسزا داشته است. گردآورندهٔ فهرست یادشده به نگارندهٔ
این سطور میگفت: «سی سال پس از چاپ آن فهرست گذارم بخانه‌ای افتاد که خداوندان صاحب
چندین دستنویس پهلوی و اوستائی بودند. من آنها را دیده و پژوهیده و نام آنها را در فهرستم آورده بودم.
خداوند خانه بجهان دیگر شتافته بود و چون از کدبانو سراغ دستنویسها را گرفتم، وی آنها را از راه
دینداری و برای آنکه مبادا برگ پاره‌های آنها زیر پا بیفتد و برای وی گناهی بزرگ بشمار آید به آب دریا سپرده بود.»
با این همه، هم اکنون، چندین صد دستنویس پهلوی و اوستائی در هندوستان هست
که تقریباً همه از روی دستنویسهای کهنه‌تر رونویس شده‌اند. بیشتر آنها روزگاری از آنِ کتابخانه‌های
شخصی بوده و رفته رفته به کتابخانه‌های عمومی و مؤسسات راه یافته‌اند تا بیشتر و بهتر از آنها نگاهداری شود
و کمتر در معرض نابودی قرار گیرند. از این کتابخانه‌ها میتوان کتابخانهٔ مؤسسهٔ شرقی کاما و کتابخانهٔ
«نخست دستور، مهرجی رانا» را نام برد که صاحب مجموعه‌های گرانبهائی از دستنویسهای پهلوی و اوستائی‌اند

پاره‌ای از دستنویس‌ها نیز توسط شرق شناسان به کتابخانه‌های مهم اروپا رسیده اند که مهمترین آنها مجموعهٔ دستنویسهای اوستا و پهلوی « دوازده جلدی کپنهاک » است که توسط شرق شناسی بنام وسترگارد به اروپا برده شد و جانشین او کریستین سن CHRISTEN — SEN آنها را چاپ کرد و بر آنها دیباچه نوشت. این کتابها اکنون بسیار کمیاب و چند مجلد آن نایاب است.

برای انجام دادن فرمان، از دوست دانشمندم دستور کیخسرو جاماسب آسا، دستور بزرگ شهر بمبئی و رئیس کتابخانهٔ « موسسهٔ شرقی کاما » یاری خواستم تا از هیات امنای کتابخانه‌های « موسسهٔ شرقی کاما » و نخست دستور مهرجی رانا » اجازهٔ عکسبرداری از دستنویسهای پهلویشان را بگیرد و اگر خود یا دوستانش دستنویسهای ارزنده دارند بر آنها بیفزاید، کار گزینش دستنویسها برای عکسبرداری نیز به عهدهٔ وی واگذار شد تا آنچه را مهم و میسور می داند برگزینید. این کار به دشواری انجام گرفت چه دستنویسها از طرف هیات امنای کتابخانه‌ها و خاندان انکلساریا (که چند دستنویس از این مجموعه متعلق به آنان است) تنها به او سپرده شد بعد، و وی، امانت داری را

رنج سفر بر خود هموار ساخت و با دو جامه‌دان پر از کتاب به ایران آمد، سه ماه تمام از بام تا شام،
در چاپخانه‌های دانشگاه پهلوی شیراز و دانشگاه تهران گذراند و در همه جا با دستنویسها همراه بود.
من و دوستانم که از مؤسسهٔ آسیائی نیز همه جا با وی همگام بودیم تا کار عکسبرداری و چند دستنویس
بپایان رسید، دستور کیخسرو مجبور شد به بمبئی بازگردد ما نیز برای تطبیق عکسها با دستنویسها و رفع کمبود آنها
در پی وی به هندوستان رفتیم تا این مهم انجام شد. نامه‌ای نیز به پروفسور آسموسن استاد دانشگاه کپنهاگ
نوشتیم که اجازهٔ تجدید چاپ دستنویسهای کتابخانهٔ کپنهاک را از ناشر نخستین آنها - MUNKS
GAARD بگیرد، اجازه گرفته شد و نامه‌ها به چاپ رسید.

مؤسسهٔ آسیائی سپاس و درود فراوان خود را به پیشگاه شهبانوی فرهنگ پرور که
با فرمان خود این افتخار را نصیبش ساخته، تقدیم می‌دارد.

از جناب آقای دکتر فرهنگ مهر رئیس دانشگاه پهلوی که در راه پیشرفت کار از هیچ یاری
معنوی و مادی دریغ نکرد سپاسگزار است.

از دستور کیخسرو جاماسپ آسا که با یاری وی چاپ این مجموعهٔ پنجاه جلدی میسور میشود

سپاسگزار است .

از پروفسور آسموسن که اجازهٔ چاپ مجموعهٔ اوستا و پهلوی کپنهاک به پایمردی او انجام یافت سپاسگزار است .

از دکتر بهرام فره‌وشی مدیر عامل ادارهٔ انتشارات دانشگاه تهران که چاپ کردن بیست و چند جلد از این مجموعه را در چاپخانهٔ دانشگاه تهران پذیرفت و چاپ آنها با مشاورهٔ فنی وی میسّر شد سپاسگزار است .

از دکتر محمود طاووسی که تطبیق و ویراستن و آراستن هر صفحه از تمام این مجموعه به دست وی و با مشورت وی انجام شد سپاسگزار است .

ماهیار نوّابی
استاد و رئیس مؤسسهٔ آسیائی

پیشگفتار

دستنویس ت ۳ (T3) که اندزاه آن ۲/۲۰×۲/۱۶
سانتیمتر است ازکتابخانه‌نخست دستورمهرجی رانا در نوساری است . کاغذآن‌دست‌ساخت و دارای ۱۳۳ صفحه است . هر صفحه‌دارای یازده سطراست بجزده‌صفحه‌نخست‌که هریک ۱۳ تا ۱۴ سطر دارد . مندرجات آن‌نیزنیرنگ‌هاو آفرین‌هاو موضوع‌هایی‌از این‌قبیل است ، پایان‌نوشت ندارد و از طرف دستور رستم جی کیقباد جی دستور مهرجی رانا به کتابخانه اهداء شده است . متن‌های زیر را در آن میتوان یافت .

آفرینگان‌رپیثون ،آفرین‌رپیثون ،آفرین‌میزد ،آفرین زرتشت (بامتن‌پازندآن)گاهنبار پاوی ، نمسکارگله ، کوه ، دخمه ، آب‌وچراغ ، نیرنگ‌پس از عطسه ، نیرنگی‌که سه بار ، در هنگام‌فرو بردن تیغه کارد در کاسه روغن آمیخته با آب ، باید خوانده شود (موضوع این نیرنگ روشن نیست) ، نیرنگ زایمان بی درد ، نیرنگ تقدیس شن در روز اسپندارمذ از ماه اسپندارمذ ، درازی پنج گاه ، نیرنگ تقدیس بندی که بایستی از هفت نخ بدست دختر باکره‌ای تابیده شده و هفت گره برآن زده شود تا برای دفع اثر شوم جادو از زن آبستن جادو شده

درهنگام خواندن آن نیرنگ دور کمر وی ببندند ، نیرنگ جلب دوستی شاهان و شاهزادگان ، نیرنگی که باید در هنگام گریستن بچه خواند ، نیرنگی که برای زنی که از رفتن بخانه شوهرسرباز میزند باید خواند ، نیرنگی که بایدبرای وظیفه شناس ساختن پسری به پدر و مادر خویش خوانده شود ، نیرنگ دورساختن چشم درد ، نیرنگ دور کردن سردرد ، دعای تندرستی (با معنی گجراتی) نام پنج نوع آتش (به پازند) با توضیح ، نیرنگ غسل پس از احتلام ، دعای عروس (به پازند) نام ۲۱ نسک ، نمسکار مکتد ، کاری که باید پس از تماس با مرده کرد ، در ایان خورشنی ، دعای نیکوکاران در بهشت ، زاری بدکاران در دوزخ نیرنگی که پس از دیدن جذامی باید خواند ، نام برجهای دوازده گانه ، نیرنگی که باید پس از احتلام خواند (ناقص) . این دستنویس را ب . ن . دابار در "فهرست دستنویس‌های کتابخانه . مهرجی رانا در نوساری وصف کرده است (چاپ بمبئی ۱۹۲۳ ، ۱۰۸) .

ماهیار نوابی

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

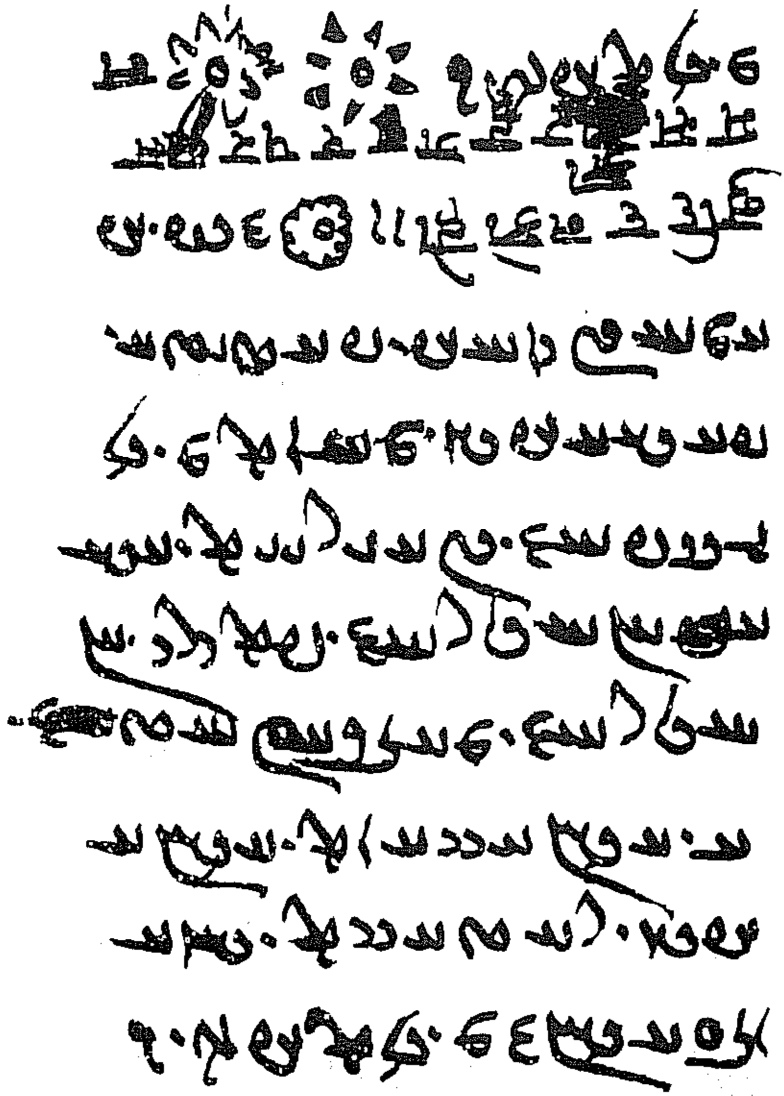
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

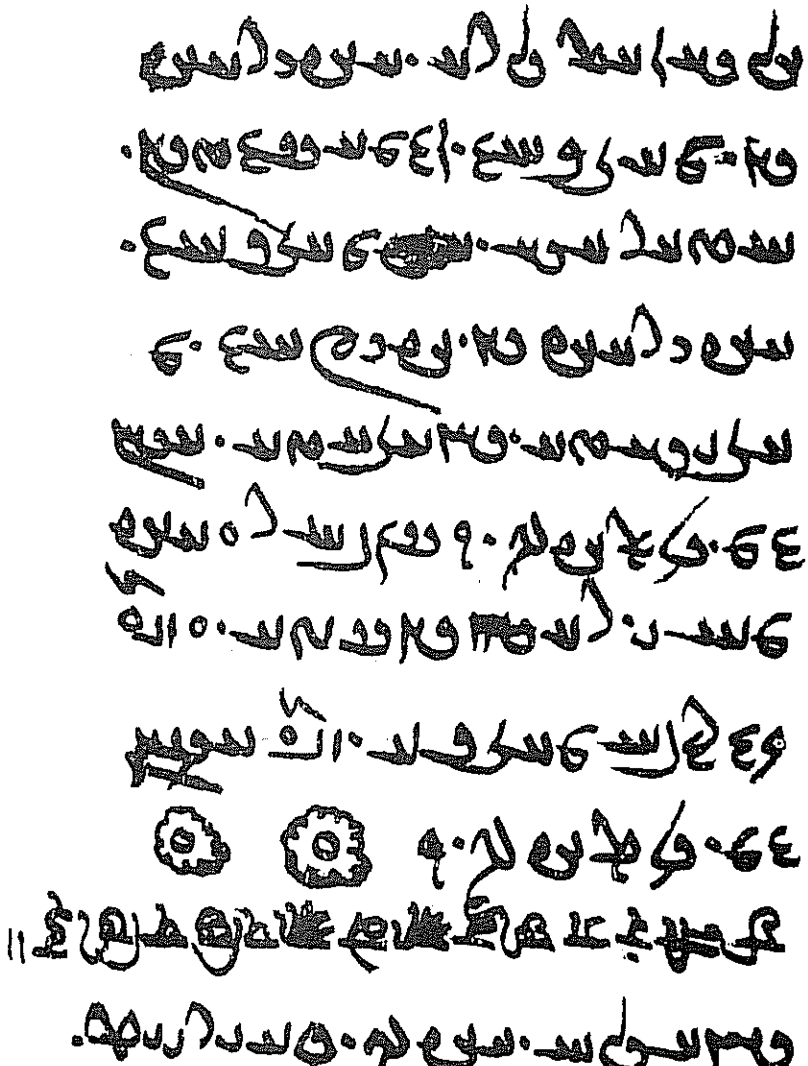
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

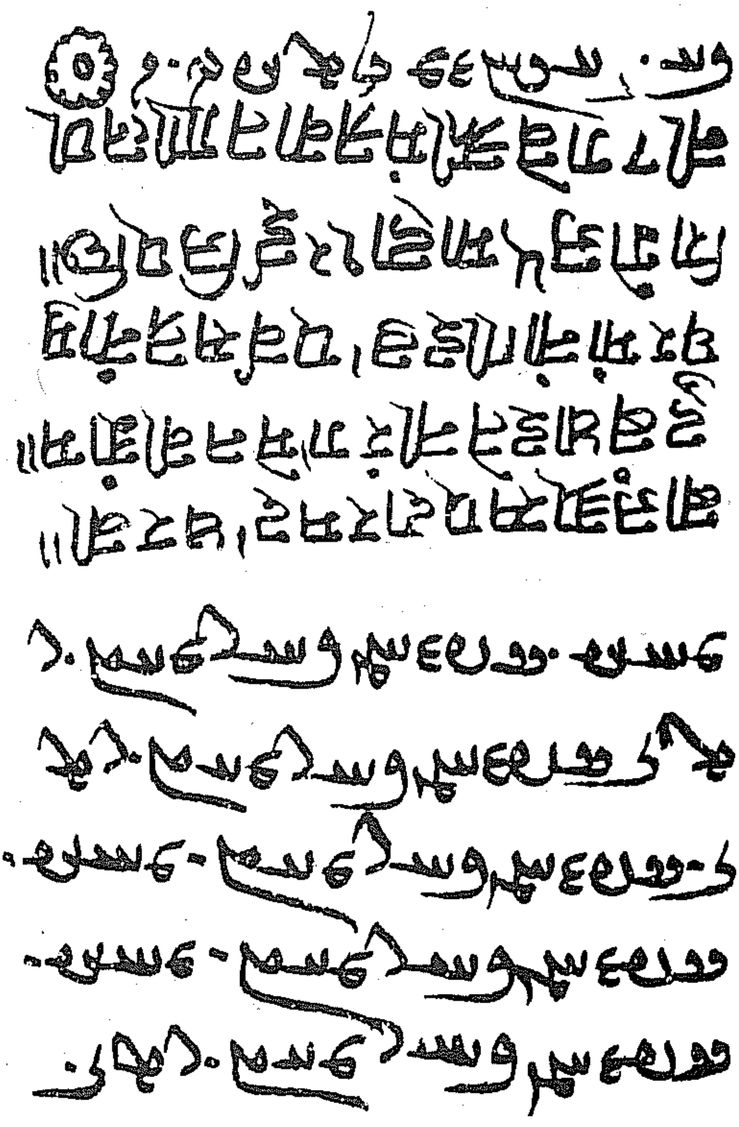
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

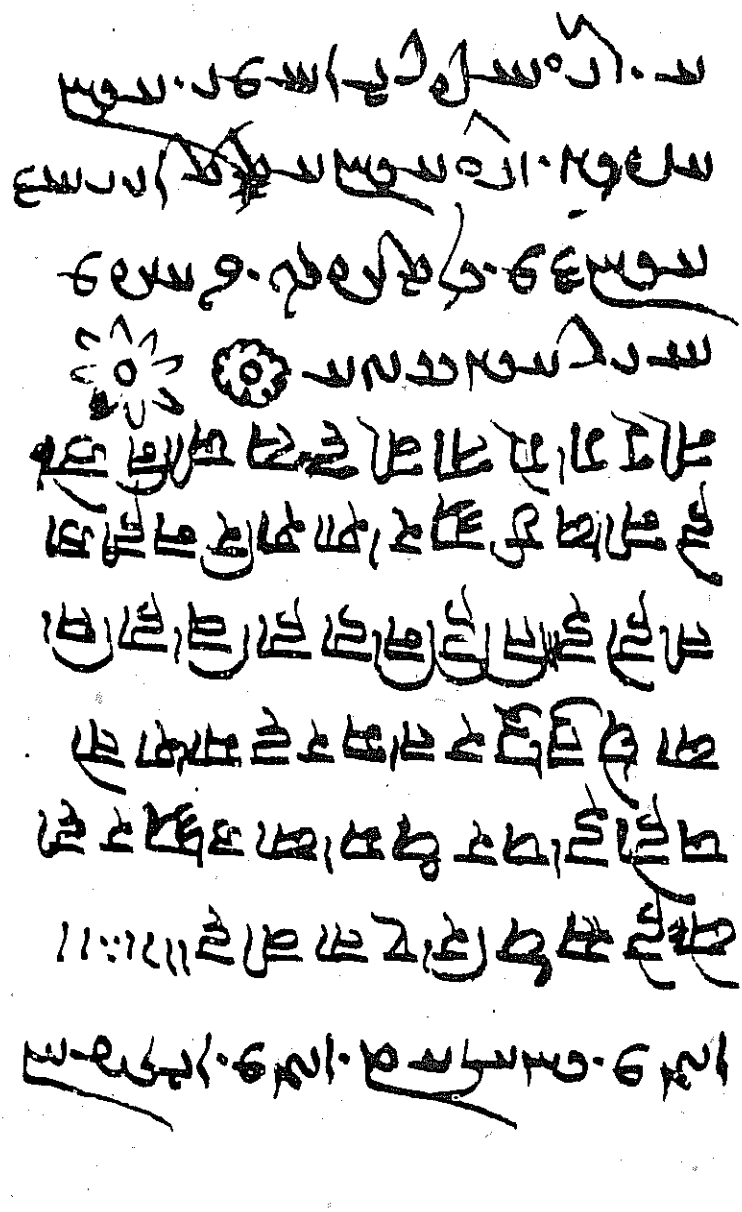
[illegible]

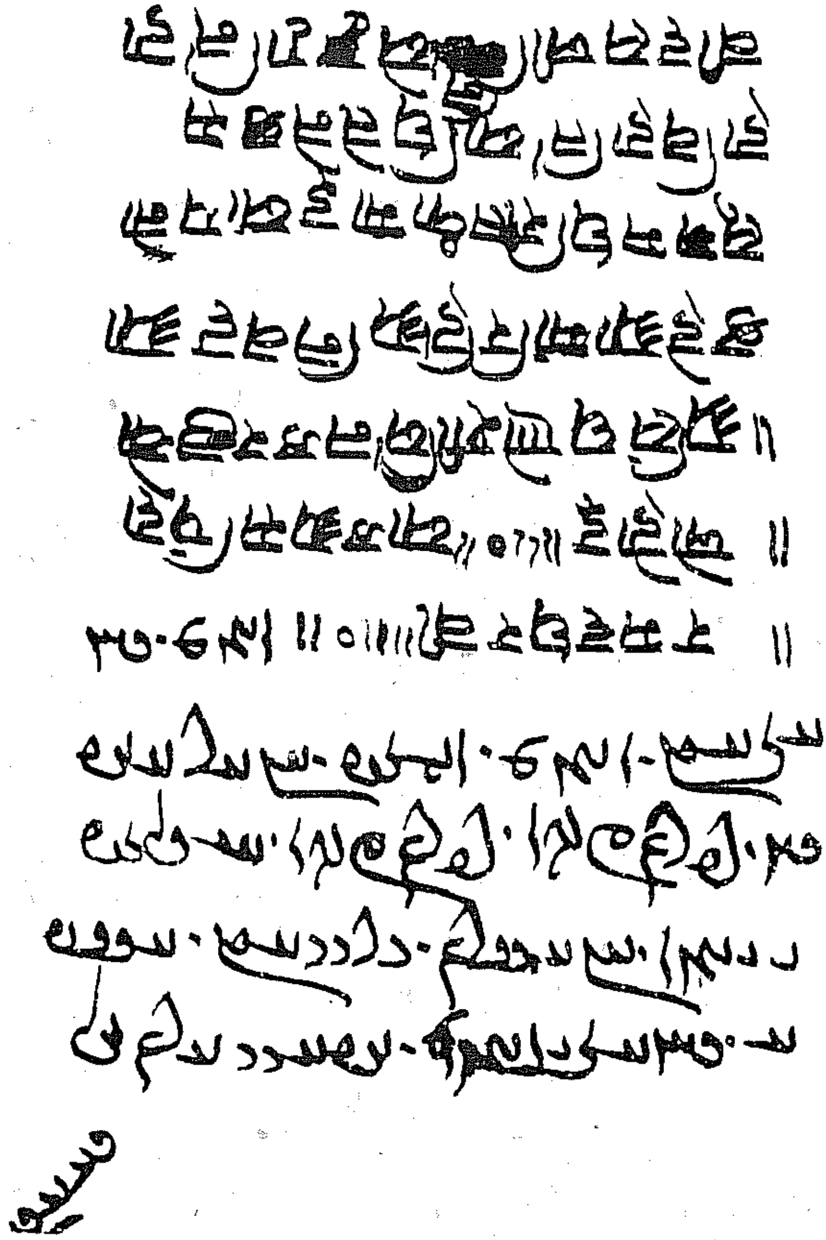
[illegible]

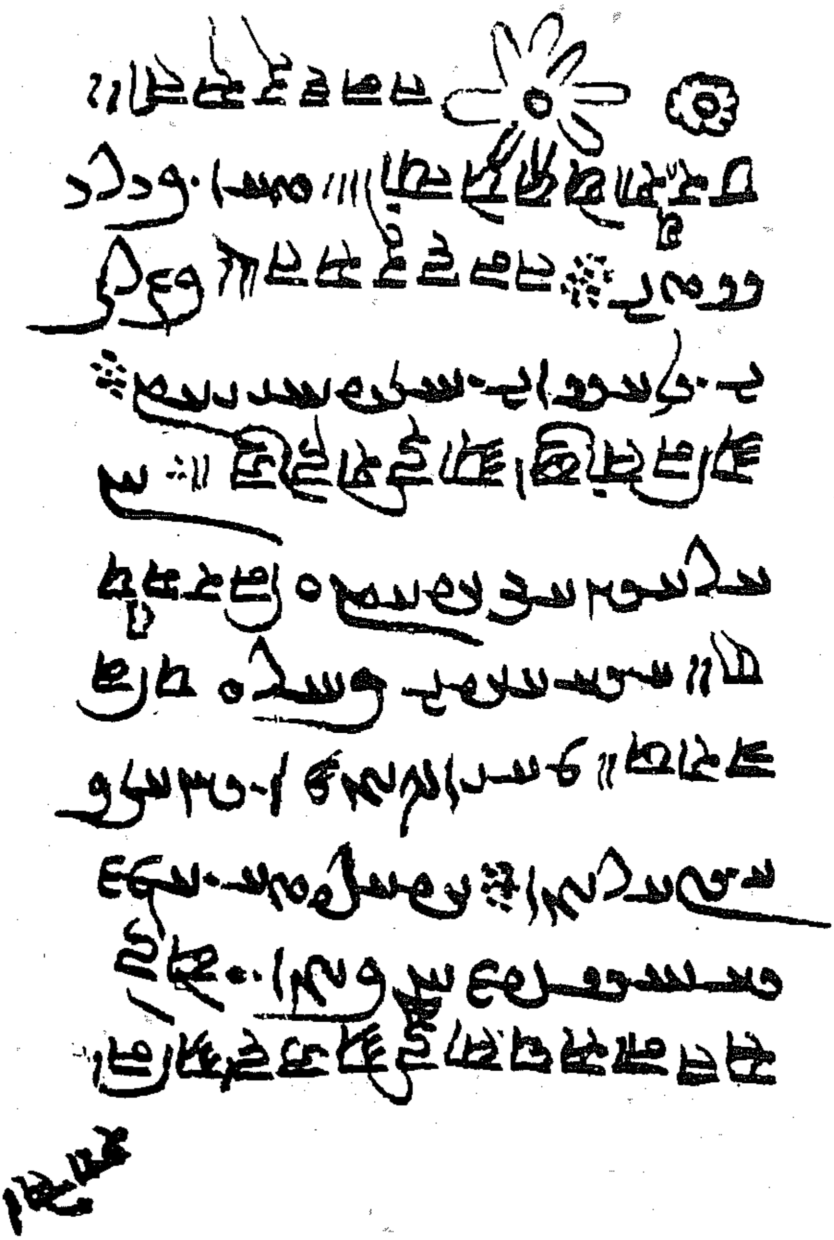
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

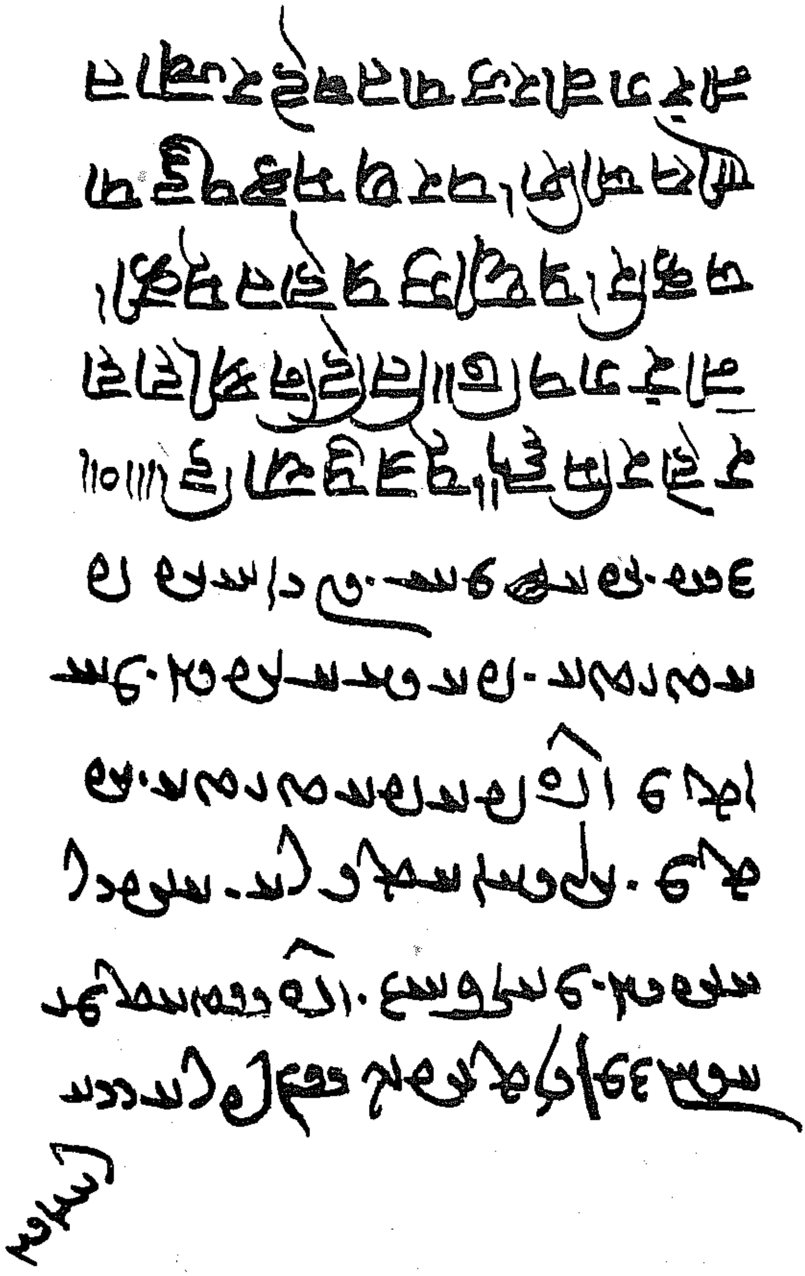
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Nīrang to be recited after nocturnal pollution (incomplete).

The ms has been described by B. N. Dhabhar, Descriptive catalogue of all mss.. Meherji Rana Library-Navsari, Bombay 1923, 108.

Kaikhusroo M. JamaspAsa

Gāhs, Nīrang to consecrate a string of seven threads twisted by a virgin on which eight knots are tied while reciting it and which is then wound round the waist of a woman to remove the evil effects of black magic on her pregnancy, Nīrang to attract the love of kings and princes, Nīrang to be recited at the time of crying of a child, Nīrang to be recited on the unwillingness of a woman to go to her husband's hous Nīrang to be recited so that a son may be dutiful to his parents, Nīrang to remove the pain in the eye, Nīrang to remove headache, Dōā Tandarosti (with Gujarati meaning), names of five kinds of fire (in Pazand) with explanation, Nīrang to be recited on bathing after nocturnal pollution, marriage benedictions (in Pazand) of a different type, names of 21 Nasks, Namaskār of the Muktad, what to do if a person comes in contact with the dead, eating chatteringly, recital of the righteous in heaven, lamentations of the wicked in hell, Nīrang to be recited on seeing a leper, names of the 12 constellations,

Introduction

T3 (20.2x16.2 cms) belonging t the First Dastur Meherji Rana Library, Navsari, contains Āfrīns, Namaskārs, Nīrangs and assorted subjects in its 133 pages written 11 lines to the page on hand-made paper, the first 10 pages are written 13 to 14 lines to the page. The ms bears no colophon and is presented to the Library from the collection of Dastur Rustomji Kekobadji Dastur Meherji Rana. The contents are as follows:

Āfringān Rapithwan, Āfrīn Rapithwan, Āfrīn Myazd, Āfrīn Zartuxšt (with the Pazand version), Gāhambār Pāvi, Namaskār of the cattle, of the mountain, of the Daxma, of the water and of the lamp, Nīrang to be recited after sneezing, Nīrang to be recited thrice while repeatedly dipping a knife-blade in a pot of oil mixed with water(the object of this Nīrang cannot be ascertained), Nīrang for painless child-birth, Nīrang to consecrate sand on the day Spandarmad, of the month Spandarmad, the lengths of the five

Printed by Pahlavi University Press in Shiraz.
1976.

The Pahlavi Codices and Iranian Researches

Manuscript T 3

Nirangs, Afrins & Prayers

Edited by:

Dastur Dr. Kh. M. Jamasp Asa

Professor Mahyar Nawabi

With the technical assistance of

Dr. M. Tavousi

Published by the Asia Institute of Pahlavi University

28

Shiraz. 1976

By Order of

Her Imperial Majesty Empress

Farah Pahlavi,

The Shahbanou of Iran

Patron of the Asia Institute.